

Februari 2012

moria nieuwsbrief

- Agressietraining stafleden
'Weerstand is prima!'
- Bewoners aan tafel met een officier van justitie
'Sommige winst is niet te meten'
- Moria in de praktijk
Je stek vinden in een tuincentrum

Writers block

Er komt geen letter meer op papier. Een schrijver worstelt met een *writers block*. Ooit was hij succesvol, maar sinds zijn zwangere vriendin omkwam bij een overval mist hij haar én zijn talent. Ze waren samen in verwachting. Hij en zijn vriendin. Maar ook hij en zijn talent. Nu verwacht hij weinig meer. Toch zoekt hij zijn talent nog. Hij zoekt het overal maar vindt het nergens.

Het moet zijn oude roem zijn, anders zou *The New York Times* hem niet vragen om een verhaal te schrijven. Maar het verzoek komt en de schrijver accepteert de uitnodiging. De opdracht vindt de schrijver. Hij heeft weer een deadline. Maar nog altijd is er geen inspiratie. Ook niet voor het kerstverhaal dat hij moet inleveren. Hij zoekt zijn toevlucht bij een vriend.

Zo eindigt de film *Smoke* met het kerstverhaal dat de vriend vertelt. We hebben er naar gekeken bij Moria. Bewoners, teamleden, mensen van buiten. Op een groot scherm tijdens de kerstviering. Tussen liederen en teksten van bewoners. In de huiskamer die heel groot is maar nu toch bijna te klein voor alle 'kerkgangers'.

De vriend heeft een sigarenzaak. In zijn winkel gaan behalve sigaren vooral verhalen over de toonbank. Hij vertelt de schrijver dat hij heel wat kerstverhalen kent. Maar laten we met de gewone verhalen beginnen.

Wij zijn allemaal verhalenmakers. Vanaf onze geboortedag hebben we een deadline en zijn we schrijvers. Samen met ons talent zijn we in verwachting. Op zoek naar onze opdracht. Iedereen kent wel de vrees om de blanco bladzijde of het lege scherm, de moeite die het kost om te beginnen. Zoals onze bewoners als ze bij Moria komen en een nieuwe start maken. De gevangenis was voor de meesten een *writers block*. Daarna komt het schrijven weer moeizaam op gang. De eerste zinnen voelen als rommel. Maar als je volhoudt en verder schrijft, ontdek je opeens die mooie zin. Daarmee ga je door, je schrappt het andere en een nieuw hoofdstuk begint. Zo kan je verhaal een tijdlang uit je pen stromen. En het helpt als je een vriend hebt aan wie je je onaffe verhaal mag vertellen.

Als schrijvers vormen we zinnen uit materiaal dat vaak zo los en onsamenhangend lijkt als rook. Dat levert (als we eerlijk zijn) niet zomaar mooie verhalen op. Wat is de betekenis van een rottige jeugd, eenzaamheid, gemiste kansen, een verprutste schooltijd, een gevangenisstraf, verspilde tijd?

Het raakt me dat het kerstverhaal helemaal geen mooi verhaal is. Al weten we dat met elkaar goed te verhullen. Het vertelt over een God die wordt geboren op een onmogelijke en onvriendelijke plek en op een manier die niemand voor mogelijk houdt. Niet zoals wij over goden denken (als wereldleiders maar dan veel machtiger) maar als een baby.

De dag na de kerstviering komt een van de bewoners naar me toe. Hij wil me spreken. Abdel heeft het record gevestigd dat hij het langste bij ons in huis gewoond heeft, tweeënehalf jaar. Dat is niet zonder reden. Het ging meerdere keren mis. Maar dan kwam hij weer en besloten we om het opnieuw met elkaar te proberen. Maar vandaag krijgt hij zijn eigen huisje. Eindelijk. Toch maak ik me ongerust. Zijn gezicht kijkt bezorgd en ik ben bang dat hij wat heeft uitgespookt en het me komt opbiechten. Het zou niet de eerste keer zijn dat het op de drempel naar buiten misgaat. Als we samen zitten begint hij te huilen. Mijn voorgevoel zal dus wel kloppen, ben ik bang.

Abdel huilt om de kerstviering. Omdat er bij het kaarsjes aansteken gedacht is aan de bewoners die het bij Moria niet gered hebben het afgelopen jaar. En dat Moria een deel van hun verhaal is maar niet het hele verhaal. En dat we hopen dat het ze goed gaat. Hij huilt omdat hij niet kan geloven dat zijn verhaal vandaag een kerstverhaal is.

André Stuart, directeur

'Ons leven levert (als we eerlijk zijn)
niet zomaar mooie verhalen op.'

moria

werken aan vrijheid

Het was een gedenkwaardige avond, toen John Lucas als 'gast aan tafel' kwam vertellen over zijn werk. Hij is (fungerend) hoofdofficier van justitie, en dat is een beroep waar alle bewoners van Moria wel iets van weten – én vinden. Maar Lucas voelt zich betrokken bij Moria. 'Met het uitzitten van hun straf zijn de problemen van deze jongens niet opgelost'.

Eating with the enemy

'Dus jij zit niet 's avonds thuis te gniffelen als je iemand dertig maanden hebt gegeven?' Het was een vraag die aanlooptijd nodig had, op de avond dat hoofdofficier van justitie John Lucas op bezoek was bij Moria, maar raak was-ie wel.

'Nee, ik zit niet te gniffelen', legde Lucas uit. 'Maar ik voel wel voldoening als we aan een slachtoffer en aan de samenleving kunnen melden dat een dader door de rechter veroordeeld is. Kijk, justitie kan geen samenleving bouwen waar geen criminaliteit is, maar we kunnen er wel voor zorgen dat het evenwicht hersteld wordt.'

Het gesprek na het eten was maar langzaam op gang gekomen. Eerst vertelde Lucas over zijn werk, waar hij trots op is. 'Het is maatschappelijk relevant, en ik vind dat ik een taak heb om dat uit te leggen. Ik wil dat mensen snappen dat achter elke officier van justitie een mens zit, met normen en waarden. Ik ben niet alleen functionaris,

maar ik sta er wel voor. Eigenlijk is dat hetzelfde met de bewoners van Moria: het zijn (ex-)delinquenten, maar ook personen met hun eigen verhaal.' Lucas had niet het gevoel dat hij gezien werd als de verpersoonlijking van het systeem. Maar alle bewoners hebben ervaringen met justitie, en sommigen zijn daar boos of gefrustreerd over. 'Natuurlijk gaat niet alles goed bij ons, met zoveel mensen in zo'n complex systeem, maar ik kan niks zeggen over een kwestie als ik maar een kant van het verhaal ken. Luisteren kan ik wel.'

Het maatschappelijk klimaat is niet gunstig voor jongemannen die de fout ingaan. Politici roepen om harder straffen en er komen ongetwijfeld nog meer bezuinigingen aan. 'Met het uitzitten van een straf is het evenwicht in de rechtsorde hersteld', zegt Lucas, 'maar de problemen van deze jongens zijn niet opgelost. We moeten er als samenleving voor zorgen dat het voor hen aantrekkelijk wordt om het anders te gaan doen.'

In het gesprek met Lucas werd dat in algemene zin besproken. Buiten, tijdens de rookpauze, werd het wat persoonlijker. 'Je ziet dan soms de problemen van zo'n jongen zich alweer opstapelen', zegt Lucas.

De (fungerend) hoofdofficier voor de regio Gelderland Zuid heeft sympathie voor Moria. Wat hem opvalt? 'Nou, op de eerste plaats dat ze mooier wonen dan ik ooit zal wonen', zegt hij met een grijns. 'Maar wat ik zie is dat er hier hard wordt gewerkt, vanuit een buitengewone betrokkenheid. Dat is dapper in een samenleving die alles meetbaar en afrekenbaar wil hebben.' Want probeer van motivatie maar eens een meetbaar doel te maken, om maar een voorbeeld te geven. 'Dat lukt niet', zegt Lucas. 'Moria is een relatief dure voorziening, die de samenleving op langere termijn waarschijnlijk geld bespaart. Maar ook dat kun je niet meten.' Het worden spannende tijden, ook voor Moria.

Je stek vinden in een

Drie 'jongens' van Moria vonden hun plek bij Intratuin in Malden. Rutger bleek een geboren verkoper, Jeroen voelt zich thuis in het tuincafé, Peter kreeg al na een paar maanden de verantwoordelijkheid over het magazijn. 'Dit is mijn leven geworden.'

'Kijk om je heen', wijst Jeroen (37) vanuit het tuincafé van Intratuin in Malden. 'Dit is toch veel leuker dan een kantoorruimte onder tl-licht?'

Jeroen was 30 'toen de ellende begon', zoals hij het noemt. 'Ik had VWO gedaan maar niet afgemaakt en had allerlei baantjes, in de horeca maar ook in een bank. Nadat ik de fout was ingegaan kwam ik bij Moria terecht. Daar onderzocht ik mijn belangstelling voor computers, ik deed cursussen en kreeg een werkplek. Maar het was toch niet mijn ding en ik stopte ermee.'

Teun Lans, een van de drie arbeidstoeleiders bij Moria, nam hem op een dag mee naar Intratuin. Om wat plantjes te halen voor de tuin. 'Maar toen we er waren zei hij: "We gaan even koffie drinken met Joep Ebben, de directeur".' Jeroen grinnikt bij de herinnering. 'Ken je Teun? Dat is echt een strek van hem. Maar het klikte met Joep Ebben en ik kon vrijwel meteen beginnen. Een weekje bij

de buitenplanten, een weekje bij het perkgoed en toen het magazijn. Uiteindelijk werd het toch het tuincafé. Daar werk ik nu al een paar jaar.'

Een akkefietje

Zo werkt Jeroen toch weer in de horeca. 'Ik stopte er destijds mee omdat ik niet meer op rare uren wilde werken, en ook niet van dat opgelegde chic hield. Hier heb ik gewone werktijden in een leuke omgeving. Het is een rustpunt voor de klanten, we bieden gezelligheid en service. Daar heb ik plezier in.' Eén keer ging het mis met hem. 'Ik dacht hogerop te kunnen komen en had daar helemaal mijn eigen verhaal van gemaakt. Toen een ander het werd, was ik woedend op alles en iedereen – behalve op mezelf. Ik ben ook gewoon weggebleven toen.' Intratuin stuurde Jeroen zijn ontslagbrief, maar belde ook met Moria. Teun nam Jeroen mee voor een goed gesprek, en alles kwam weer goed. 'Ik heb moeite

met communiceren, vooral als het spannend wordt. Het is fijn dat we dat hebben uitgesproken, en dat we weer verder konden. Een andere werkgever had me afgeschreven, denk ik.'

Vertrouwen krijgen

In het magazijn staat Peter (25). Hij werkt pas een maand of zeven bij Intratuin, eerst met een werkervaringsplaats, nu met een tijdelijke aanstelling. 'Ik snap ook wel dat ze niet meteen een vast contract kunnen geven', zegt hij zonder enige bravoure.

Peter bewees zich toen zijn chef ziek thuis zat en hij het alleen moest doen. Dat bleek goed te gaan, en dat is niet eenvoudig. 'De magazijnruimte hier is vrij klein en de omloopsnelheid van de goederen groot', legt hij uit. 'Je moet het dus goed plannen en je moet kunnen improviseren.'

Peter had eerder een werkervaringsplaats bij een magazijn, maar daar boterde het niet met zijn leidinggevende. 'Ik ben daar vrij stom weggegaan', zegt hij. 'Ik ben gewoon weggebleven. Toen zat ik zonder inkomen, terwijl ik wel nog schulden aan het afbetalen ben.'

< Peter

Jeroen

Rutger >

tuincentrum

Lieverdje

Wat er zo leuk is aan Intratuin in Malden? 'Ze hebben leuke feestjes', grijnst Peter. Rutger, die op zijn vrije dag even langs is gefietst, vult hem aan. 'Er wordt hard gewerkt, maar het is ook gezellig. Ik heb mijn sociale leven hier opgebouwd. Heb er zelfs mijn vriendin ontmoet.' Rutger zorgt voor de verkoop van tuinmeubelen en in het seizoen van de kerst- en carnavalsspullen.

De collega's weten dat Jeroen, Peter en Rutger via Moria zijn binnengekomen, maar het fijne weten ze er niet van. 'Dat hoeft ook niet', zegt Rutger. 'Ze weten dat ik geen lieverdje ben geweest, maar nu gaat het goed. Alleen Joep Ebben en bedrijfsleider Sander weten alles. Dat vind ik wel prettig. Ik kan altijd bij ze terecht.'

Ebben is niet alleen sociaal betrokken, maar ook een ondernemer. Momenteel is hij druk bezig met een nieuwe vestiging van zijn bedrijf in Elst, en dat opent perspectieven voor zijn personeel. 'Ik zie me hier voorlopig nog wel werken', zegt Jeroen. 'Wie weet wat er nog mogelijk is.'

In beeld

Moria is bij de drie nog steeds in beeld, al wonen ze al jaren op zichzelf. Rutger en Peter krijgen nog steeds financiële begeleiding van Lilian, om hun schulden af te betalen. Jeroen heeft geen contact meer, maar zou onmiddellijk bellen als er iets mis zou gaan. 'Dat hebben ze ook gezegd: al is het over tien jaar, bel ons als je ons nodig hebt.'

p.s. Kort na het schrijven van dit artikel liet Jeroen weten dat hij met een collega de leiding krijgt over de horeca van de nieuwe Intratuin in Elst.

'Onze begeleiding is onze kracht'

Het wordt er niet gemakkelijker op, het werk van de arbeidstoeleiders van Moria. Door de crisis is er veel voorzichtigheid bij werkgevers en een groot aanbod van arbeidskrachten. Tegelijk passen de jongens van Moria minder gemakkelijk in een bedrijf dan vroeger, omdat ze met meer problemen kampen. 'Het duurt nu langer dan voorheen voor ze zelfstandig zijn', zegt Barry van den Heuvel, een van de drie arbeidstoeleiders. 'Voor velen is hun komst naar Moria geen eind- maar een tussenstation. Ze hebben langdurige begeleiding nodig.'

In de kennismakingsweek maakt een nieuwe bewoner kennis met Barry en zijn collega's Teun en Frank. Zij inventariseren de wensen en ervaringen van de nieuwe bewoner en vertellen wat ze verwachten. Daarna werkt een jongen enige tijd in het huis, de tuin en de werkplaats. Barry: 'We kijken wat voor vlees we in de kuip hebben. Het gaat om de basisvaardigheden: op tijd opstaan, inzet tonen, samenwerken, de wil om de eigen mogelijkheden te onderzoeken. Ook willen we weten hoe hij omgaat met opdrachten, autoriteit en frustraties.'

Na de eerste periode komt het uitgebreide netwerk van Moria in beeld. Via bevriende werkgevers en de gemeente wordt een plaats gezocht waar de jongen werkervaring kan opdoen of een scholingstraject kan volgen. 'We hebben ondernemers nodig die maatschappelijk willen ondernemen', zegt Barry. 'Onze jongens vragen gewoon wat meer tijd en aandacht.' Wat Moria aanbiedt is extra begeleiding. 'Zie ons team maar als vijftien surrogaatvaders en -moeders. Tot een jaar nadat ze ons huis hebben verlaten zijn we beschikbaar voor de werkgever en de jongen zelf. Een werkgever hoeft het dus niet alleen te doen.'

Het succes van de drie jongens die bij Intratuin in Malden hun plek vonden, is volgens Barry te danken aan de inzet van de jongens zelf, en aan de mensen van Intratuin. 'Ze hebben plekken gekregen waar ze tot hun recht komen, bij een werkgever die een stap extra wil zetten. Zo simpel kan het zijn.'

‘Weerstand is prima’

De volledige staf van Moria volgde dit najaar een training in het omgaan met agressie. ‘Heel nuttig’, vertelt Jan Wassink, ‘zelfs al gaat het eigenlijk zelden mis in huis. Wij staan naast de jongens, we zijn geen tegenstanders. Maar we moeten wel duidelijk zijn.’

In de villa van Moria zijn nergens noodknoppen te vinden waarmee het personeel snel hulp kan inroepen. Collega's uit de penitentiaire wereld zijn daar wel eens verbaasd over.

‘Eigenlijk hebben we nooit te maken met agressie die tegen ons gericht is’, vertelt begeleider Jan Wassink. ‘Bij de jongens onderling gaat het meestal ook goed. Ja, er is wel eens een pesterijtje, en bij het voetballen op dinsdagavond staan ze wel eens met de koppen tegen elkaar. Maar dat is goed te overzien.’

Woede is er wel geregeld. Over de regels van Moria bijvoorbeeld: niet drinken, niet blowen, afspraken nakomen, op tijd opstaan. Ook kennen veel jongens frustratie over dingen die niet lukken: een opleiding, een sollicitatie, schuld-

sanering of het herstellen van contact met familieleden.

Dat kan zich uiten in chagrijn of een woede-uitbarsting, ‘want de meesten hebben nooit leren praten over hun gevoelens’, vertelt Jan. ‘Het is van belang om de verschillende vormen van woede te herkennen. Is het frustratie? Een vorm van drammen om je zin te krijgen? Zit er verdriet onder of is een jongen bezig een relletje te schoppen? Er zijn verschillende technieken om daarmee om te gaan.’

Tijdens de training bespraken de stafleden de verschillende vormen van woede en oefenden ze met een acteur. ‘Die was heel goed’, zegt Jan. ‘Hij haalde het bloed onder je nagels vandaan. Vervelend, maar goed om te ervaren.’ Het meest voorkomend in huis zijn de discussies over grenzen, en die kunnen best hoog oplopen. ‘Een jongen wil twintig euro extra voor een treinreis naar familie, maar heeft zijn budget al opgemaakt’, geeft Jan als voorbeeld. ‘Dan moet ik begrip hebben voor zijn verlangen, zonder in discussie te gaan. “Ik snap dat je dat wilt, maar ik doe het

niet.” Duidelijkheid is frustrerend, maar het geeft ook veiligheid.’

Uit het verhaal van Jan Wassink spreekt een opvallende basishouding van de stafleden van Moria: ze keuren agressie niet principieel af. ‘Weerstand is juist prima’, beaamt Jan, ‘veel beter dan wezenloos onderuithangen. Daar kunnen wij niks mee, terwijl je weerstand kunt omzetten in motivatie.’

Moria in cijfers: het jaar 2011

Moria kan terugkijken op een goed jaar, qua bezetting en behaalde resultaten. Halverwege het peiljaar zijn er twee kamers bijgekomen. De opvangcapaciteit is daarmee gestegen van 15 naar 17 plaatsen. De bezettingscijfers zijn doorgerekend voor de oorspronkelijke 15 kamers, wat tot bezettingspercentages van boven de 100% heeft geleid. In ieder geval heeft Moria ruimschoots voldaan aan de vanuit overheidswege gestelde vraag, getuige de overbezetting van justitiële plaatsen.

Deelnemers

Totaal aantal deelnemers	34
Instromers	23
Uitstromers	20
Waarvan naar externe verblijfsfase Moria:	8
Waarvan naar andere (begeleide) woonvorm:	2
Waarvan vrijwillig vertrokken:	2
Waarvan gedwongen vertrokken:	8

Werk en dagbesteding

Een betaalde baan verworven	6
Een werkervaringsplaats verworven	7
VCAbasis-diploma behaald	6
VCAvol-diploma behaald	1
Zaagcertificaat bosbouw behaald	3
Rijbewijs behaald	1

Plaatsingskader

Justitiële titel	26
Vrijwillig	8

Bezettingspercentages

Totale bezetting:	102%
Bezetting justitiële plaatsen (10 kamers):	111%
Bezetting Doelgroep 2*	100%

* Het betreft deelnemers die kampen met verslavings- of psychische problematiek, dan wel zwakbegaafd zijn.

Op zoek naar plezier in het leren

Kees Antonissen (1943) was docent aan een HBO, gaf Nederlands aan inburgeraars, had een galerie, gaf buddyzorg, studeerde religiestudies en is beeldhouwer. Als vrijwilliger bij Moria geeft hij individuele taalles. 'Dit wordt nooit routine.'

'Geen van de jongens bij Moria heeft een afgeronde opleiding. De meesten zijn negatief over school en hun eigen vermogen om te leren. Toch willen sommigen bijgespijkerd worden in de Nederlandse taal. Soms omdat ze aan een opleiding willen beginnen, soms omdat ze er ongelukkig mee zijn dat ze zo'n moeite hebben met lezen en schrijven.

Mijn belangrijkste uitgangspunt is dat ze het leuk vinden. Wat ze precies leren is secundair, het gaat mij erom dat ze plezier ervaren in het leren. Dan krijgen ze zelfvertrouwen en vinden ze hun motor om zelf te willen leren.

Het kan dus goed zijn dat ik met de een krantenartikelen lees, omdat hij meer over de samenleving wil begrijpen. Voor een ander zoek ik een boekje met moeilijke woorden en verzin ik dictees. Elke jongen is anders, dat maakt dit werk zo leuk. Het wordt nooit routine.

Ik vraag nooit naar hun verleden, dat interesseert me ook niet. Ik ben op zoek naar wat ze nu leuk vinden, waar hun belangstelling naar uitgaat. Dat probeer ik met taal te verbinden. De jongens vragen overigens ook nooit naar mij. We werken hard, meestal een uur, doorgaans is hun hoofd dan wel vol. Huiswerk geef ik ook op, maar als ze het niet maken, mopper ik niet. Soms "vergeet" een jongen een afspraak en kom ik voor niets. Dan krijgen ze een uitbrander van hun begeleider en moeten ze hun excuses aanbieden. Dat is deel van hun leerproces, dus ik aanhoor dat braaf.

Met sommige jongens werk ik wel een jaar lang, elke week. Die worden me dierbaar. Ze zijn jong en dynamisch en vaak heel aardig.

Ik hoef niemand te redden, daar zijn anderen voor. Maar ik voel me wel deel van het project. Dat merk ik aan mijn eigen enthousiasme als mensen vragen waar ik mee bezig ben. Er hangt hier in huis een fijne sfeer, ook al zijn de regels best streng. Het is goed om jonge mensen een kans te geven op een nieuwe start. Daar werk ik graag aan mee.'

Renaldo (35): 'Ik ben opa Moria'

'Ik had het goed voor elkaar: een baan, vrouw, twee leuke kinderen en een eigen huis. Helaas liep de relatie met mijn

vrouw stuk en kwam ik er alleen voor te staan. Ik zocht troost in de drank en dat ging van kwaad tot erger. Ik werd er agressief van, kreeg ruzie met de mensen die me dierbaar waren en toen barstte de bom.

Via de reclassering kwam ik bij Moria terecht. Sinds begin augustus ben ik hier en leer ik aan mezelf te werken. Ik ben radicaal gestopt met drinken. Drank is de meest geaccepteerde drug, maar maakt echt meer kapot dan je lief is. Door gesprekken ben ik er ook achter gekomen dat ik zelfstandiger moet worden. Zelf koken, mijn zaken regelen en mijn grenzen bepalen. Zo moet ik niet meer overal 'ja' op zeggen, wat ik vroeger altijd deed. Gelukkig sta ik er niet alleen voor; ik heb een prima men-

tor die me daarmee helpt. Die begeleiding geeft me rust en wat ik leer, heb ik hard nodig voor mijn toekomst.

Ook met mijn huisgenoten kan ik het goed vinden. Ze noemen me 'opa', omdat ik de oudste ben. Ik laat ze lekker kletsen, want deze opa werkt hier hard aan zijn toekomst! Mijn kinderen gun ik een stabiele vader, een vader waar ze trots op kunnen zijn. Sinds kort werk ik bij een aannemer. Het bevalt me dat ik weer wat omhanden heb. Ik ben blij met deze tweede kans die ik bij Moria gekregen heb.

Ik kijk uit naar een eigen huisje en de kinderen bij me op de bank, met een schaal popcorn tussen ons in. Geluk zit in kleine dingen.'

werken aan vrijheid

Stichting Moria

Louiseweg 12

6523 NB Nijmegen

T: 024 329 76 80

F: 024 329 76 89

E: info@stichtingmoria.nl

W: www.stichtingmoria.nl

Tw: <http://twitter.com/stichtingmoria>

Bank 13.58.95.308

Stichting Moria ziet ex-gedetineerde jongvolwassenen met andere ogen. Door opvang, begeleiding en voorlichting wil Moria met én voor hen werken aan een nieuw toekomstperspectief. Moria is erkend door het Ministerie van Justitie. De Stichting is een initiatief van de Fraters Maristen, de Zusters van Julie Postel en de Fraters van Utrecht, en wordt financieel en moreel ondersteund door congregaties, fondsen en 2000 particuliere donateurs.